

Radboud
Universiteit
Nijmegen

MASTER THESIS

De donkere kant van verhalen: De rol van
verhaalstructuren en -elementen in de
overtuigingskracht van complottheorieën

Radboud Universiteit
Faculteit Letteren
Communicatie & Beïnvloeding
Lisanne Arends – s1128645

Begeleider: Kobie van Krieken
Datum: 12 augustus 2025
Aantal woorden: 8048

Abstract

Dit onderzoek richt zich op de overtuigingskracht van complottheorieën, en meer specifiek op de rol die narratieve structuur en archetypische rollen daarin spelen. De centrale onderzoeksvraag luidt: *“Hoe beïnvloeden archetypische rollen (de Goede Moeder en de Wijze) en de narratieve structuur (chronologisch vs. niet-chronologisch) de overtuigingskracht van complottheorieën?”*. Deze vraag is relevant, omdat complottheorieën steeds vaker worden verklaard vanuit hun narratieve kenmerken, terwijl empirisch onderzoek naar de rol van specifieke archetypen en tekststructuur binnen complottheorieën schaars is. Om deze vraag te beantwoorden, is een online experiment uitgevoerd waarin 219 deelnemers willekeurig werden blootgesteld aan één van vier versies van een complotnarratief over vaccinaties bij kinderen. Deze versies varieerden in narratieve structuur en archetype. De overtuigingskracht werd gemeten aan de hand van attitude, overtuiging, tekstovertuiging en gedragsintenties. De resultaten lieten geen significant effect zien van noch de narratieve structuur, noch het gebruikte archetype, noch hun interactie op de overtuigingskracht. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat respondenten zich onvoldoende identificeerden met de gebruikte archetypen of reeds een gefixeerde attitude hadden ten aanzien van vaccinaties. Deze bevindingen suggereren dat, in de context van vaccinatiecomplottheorieën, narratieve elementen zoals structuur en archetypische perspectieven geen doorslaggevende rol spelen in het overtuigingsproces.

Inleiding

Complottheorieën bevatten vaak elementen die hoogst onwaarschijnlijk of zelfs ronduit bizar zijn, maar desondanks geloven veel mensen in één of meerdere van deze theorieën (Van Prooijen et al., 2021). Binnen de medische context kunnen dergelijke theorieën veel schade toebrengen, aangezien zij van invloed kunnen zijn op gezondheidsgedrag (Andrade, 2020). Complottheorieën beïnvloeden in het bijzonder het vertrouwen in medische instituten, vaccinatieprogramma's en wetenschappelijk onderbouwd beleid. Tijdens de COVID-19-pandemie kregen complottheorieën uitgebreide media-aandacht, wat volgens Pummerer et al. (2021) leidde tot verminderde steun voor overheidsmaatregelen en een afname van maatschappelijke betrokkenheid.

Een complottheorie kan worden beschouwd als een narratief. Een narratief is te definiëren als een gestructureerd en samenhangend verhaal dat informatie biedt over onder meer gebeurtenissen, personages en conflicten (Hinyard & Kreuter, 2007). Binnen het domein van gezondheidscommunicatie nemen narratieven meestal de vorm aan van verhalen, anekdotes en persoonlijke getuigenissen. Deze narratieve boodschappen volgen vaak een individu die wordt geconfronteerd met een gezondheidsprobleem, waarna het narratief eindigt met een impliciete of expliciete aanbeveling tot gedragsverandering gericht op een gezondere levensstijl (Chen & Bell, 2021). Onderzoek van Chen & Bell (2021) toont aan dat dergelijke persoonlijke gezondheidsverhalen aanzienlijke invloed kunnen uitoefenen op de overtuigingen, attitudes, gedragsintenties en gedragingen van ontvangers.

De aantrekkingskracht van complottheorieën wordt deels verklaard door hun entertainmentwaarde (Van Prooijen et al., 2021), evenals aan het gebruik van narratieve structuren en archetypische elementen die de acceptatie van anti-vaccinatieverhalen vergroten (Sanders et al., 2019). Effectieve weerlegging vereist inzicht in de narratieve elementen die deze theorieën overtuigend maken. In tegenstelling tot debunking, dat plaatsvindt na blootstelling aan misinformatie, richt prebunking zich op preventie door doelgroepen vooraf bewust te maken van veelgebruikte misleidende overtuigingstechnieken (Lewandowsky & Van der Linden, 2021). Hoewel de effectiviteit hiervan nog niet eenduidig is vastgesteld, kan het aannemelijk worden geacht dat dergelijke interventies ook toepasbaar zijn op complottheorieën. Hierbij kan gedacht worden aan strategieën waarbij maatschappelijke organisaties of beleidsmakers expliciet inzicht geven in de werking van complottheorieën en de narratieve technieken die daarbij worden gebruikt. Het doel is dat de ontvangers beter in

staat zijn complottheorieën te herkennen, kritisch te evalueren en zo hun mogelijke impact te verkleinen.

Dit onderzoek richt zich op de invloed van narratieve structuren en archetypische rollen op de overtuigingskracht van complottheorieën. Daarbij wordt specifiek gekeken naar het effect van een chronologische versus niet-chronologische opbouw, alsmede het gebruik van twee archetypische rollen (de Goede Moeder en de Wijze) en in hoeverre deze elementen bijdragen aan de overtuigingskracht van dergelijke narratieven. Eerder onderzoek van Sanders et al. (2019) toont aan dat anti-vaccinatieverhalen van ouders vaak gebruikmaken van narratieve technieken, zoals spanningsopbouw en identificatie met de hoofdpersoon oproepen, waardoor emotionele betrokkenheid en overtuigingskracht kunnen toenemen. Hoewel hun studie zich specifiek richt op anti-vaccinatieverhalen, bieden de inzichten relevante aanknopingspunten voor het bredere fenomeen van complotnarratieven. Daarbij blijkt dat zowel de ordening van gebeurtenissen als het perspectief van de verteller van invloed zijn op hoe de boodschap wordt ervaren. Archetypen zoals de Goede Moeder, de Onschuldige, de Heerser of de Wijze spelen hierin een centrale rol, doordat zij autoriteiten kunnen framen als onderdrukkend en manipulatief, terwijl de verteller zich positioneert als slachtoffer of held (Sanders et al., 2019). In de volgende paragrafen worden deze narratieve kenmerken verder uitgewerkt.

Theoretisch kader

Narratieve structuur

Volgens de Structural Affect Theory van Brewer en Lichtenstein (1980,1982) worden emotionele reacties op een verhaal beïnvloed door de manier waarop het verhaal is opgebouwd. Binnen deze theorie wordt een onderscheid gemaakt tussen de gebeurtenisstructuur, die verwijst naar de chronologische volgorde van gebeurtenissen, en de discoursstructuur, die betrekking heeft op de volgorde waarin deze gebeurtenissen binnen de narratieve tekst worden gepresenteerd (Erlich, 1980, p. 240; Chatman, 1978). Brewer en Lichtenstein (1982) betogen dat specifieke combinaties van gebeurtenisstructuur en discoursstructuur kunnen bijdragen aan de intensivering van emotionele reacties bij de lezer. Een essentieel onderdeel binnen deze interactie is de initiërende gebeurtenis, oftewel de gebeurtenis die waarschijnlijk een significante impact heeft op het hoofdpersonage (Brewer & Lichtenstein, 1982). Om spanning op te wekken kan extra discours materiaal, zoals aanvullende scènes, beschrijvingen of tekstgedeelten, worden toegevoegd tussen de

initiërende gebeurtenis en de uiteindelijke uitkomst (Brewer & Lichtenstein, 1980). Daarnaast kunnen andere affectieve reacties, zoals verrassing, worden opgewekt door de volgorde van de discoursstructuur aan te passen. Zo kan het weglaten van de initiërende gebeurtenis vóór de presentatie van de uitkomst leiden tot een verhoogd verrassingseffect (Brewer & Lichtenstein, 1982). Dit werd ook bevestigd in hun onderzoek, waarin de spanning groter was in versies van een verhaal waarin extra discours materiaal werd toegevoegd tussen de initiërende gebeurtenis en de uitkomst, in vergelijking met versies zonder dergelijke toevoegingen (Brewer & Lichtenstein, 1980). Evenzo werd meer verrassing ervaren in de versie waarin de uitkomst vóór de initiërende gebeurtenis werd gepresenteerd. De Structural Affect Theory stelt daarnaast dat het creëren van spanning niet afhankelijk is van een chronologische volgorde van extra discourse materiaal; het belangrijkste is dat de lezer zich bewust is van een potentiële belangrijke gebeurtenis, terwijl de uitkomst daarvan onzeker blijft (Brewer & Lichtenstein, 1980, 1982).

In het onderzoek van de Graaf en Hustinx (2011) werd onderzocht hoe narratieve structuur de overtuigingskracht beïnvloedt. Zij gebruikten hiervoor een verhaal over Tony, die malaria oploopt in Mali en na een ineffectieve ziekenhuisbehandeling uiteindelijk geneest na een ritueel bij een traditionele genezer. Het verhaal werd in twee versies gepresenteerd: een lineaire versie waarin de ziekenhuisbehandeling chronologisch tussen ziekte en genezing was geplaatst, en een niet-lineaire versie waarbij de genezing direct volgde op de ziekte, met de overige scènes later in flashbacks. Onderzoek van Knobloch et al. (2004) toont aan dat lineaire verhalen meer spanning oproepen dan niet-lineaire verhalen. Deze bevinding sluit aan bij de veronderstelling uit de Structural Affect Theory (Brewer & Lichtenstein, 1980; 1982) dat hogere spanning kan leiden tot grotere emotionele betrokkenheid en overtuigingskracht. Knobloch et al. (2004) verklaren dit verschil door erop te wijzen dat in een lineaire structuur de gebeurtenisstructuur en discoursstructuur parallel lopen, terwijl een niet-lineaire structuur de uitkomst van het verhaal vaak vroeg prijsgeeft en daarmee de spanning deels wegneemt. Hoewel Knobloch et al. (2004) geen overtuigingskracht onderzochten, wijzen de resultaten van De Graaf en Hustinx (2011) erop dat lineaire structuur in hun onderzoek wel degelijk leidde tot hogere emotionele betrokkenheid, meer aandacht voor het verhaal en grotere instemming met de boodschap. Deze bevindingen zijn in lijn met Green en Brock (2000), die stellen dat emotionele betrokkenheid bij een verhaal bijdraagt aan zowel de aandacht als de overtuiging van de lezer.

Perspectief

Een ander narratief kenmerk, naast de structuur van een tekst, is het perspectief waarin deze is geschreven. De twee meest voorkomende perspectieven in verhalen zijn het eerstpersoons- en derdepersoons enkelvoudige perspectief (Chen & Bell, 2021). Bij een eerstpersoonsperspectief wordt het verhaal verteld vanuit de beleving van de verteller, bijvoorbeeld: *‘ik ben succesvol gestopt met roken’*. Daarentegen wordt bij een derdepersoonsperspectief het verhaal vanuit een externe waarnemer beschreven, zoals in: *‘Zij is succesvol gestopt met roken’* (Chen & Bell, 2021). Onderzoek van Sanders et al. (2019) toont aan dat anti-vaccinatieverhalen vaak gebruikmaken van een eerstpersoonsperspectief, wat bijdraagt aan hun overtuigingskracht. Dit perspectief biedt lezers de mogelijkheid om gebeurtenissen en ervaringen vanuit het standpunt van het personage te beleven. Hierdoor ontstaat een verhoogde mate van psychologische nabijheid, wat de identificatie met de hoofdpersoon versterkt en bijdraagt aan een diepere emotionele betrokkenheid bij het narratief (Chen & Bell, 2021). Binnen de context van gezondheidscommunicatie kunnen persoonlijke narratieven van ouders, ook wel ‘ik-verhalen’ genoemd, een invloedrijke rol spelen in het besluitvormingsproces met betrekking tot vaccinaties (Sanders et al., 2019). Volgens Sanders et al. (2019) kunnen dergelijke persoonlijke getuigenissen twijfels opwekken bij andere ouders, wat kan leiden tot vaccinatieaarzeling, uitstel of zelfs het volledig afzien van vaccinatie. Deze bevindingen komen overeen met de resultaten van de meta-analyse van Chen en Bell (2021), waarin wordt geconcludeerd dat een eerstpersoonsperspectief ertoe bijdraagt dat het publiek de geschetste gezondheidsrisico’s als persoonlijk relevant ervaart, wat de indruk versterkt dat deze risico’s ook op henzelf van toepassing kunnen zijn.

Archetypische rollen

Het eerste-persoonsperspectief kan worden gepresenteerd vanuit verschillende personages. Sanders et al. (2019) stellen dat veel anti-vaccinatieverhalen, die in bepaalde opzichten parallellen vertonen met complottheorieën, zoals het wantrouwen richting officiële instanties en het benadrukken van verborgen waarheden (Jolley & Douglas, 2014; Douglas & Sutton, 2023), elementen bevatten van het klassieke heldennarratief. Binnen deze structuur ondergaat de hoofdpersoon een verstoring van de normale gang van zaken, wordt geconfronteerd met obstakels en tegenstanders en komt uiteindelijk tot nieuwe inzichten. Het eerstpersoonsperspectief kan deze verhaallijn versterken doordat het lezers direct de belevingswereld van de hoofdpersoon plaatst, waardoor identificatie en emotionele betrokkenheid toenemen (Chen & Bell, 2021). Binnen deze narratieve structuur kunnen

verschillende archetypische rollen worden toegepast die fungeren als herkenbare en emotioneel aansprekende personages, waardoor sterke emotionele reacties en voorkeuren worden opgeroepen. Dergelijke psychologische effecten kunnen bijdragen aan de impact van het verhaal en mogelijk ook aan de waargenomen authenticiteit en aantrekkelijkheid ervan, wat indirect de geloofwaardigheid en overtuigingskracht kan versterken (Faber & Meyer, 2009). Onder deze archetypische rollen vallen onder meer ‘de Heerser’, die wordt gekenmerkt door het uitoefenen van macht en controle over anderen; ‘de Goede Moeder’, die zorgzaamheid en bescherming belichaamt; ‘de Onschuldige’, die met bescheidenheid en kalmte, soms gepaard met naïviteit, streeft naar geluk; en ‘de Wijze’, die optreedt als een mystieke en begripvolle gids die anderen van raad voorziet (Faber & Meyer, 2009; Pearson & Marr, 2002). Dit onderzoek richt zich specifiek op de archetypische rollen van ‘de Goede Moeder’ en ‘de Wijze’.

In de zogenaamde ‘weigerverhalen’, waarin vaccinaties worden afgewezen, nemen ouders vaak de rol van ‘de Goede Moeder’ aan (Sanders et al., 2019). In deze narratieven positioneert de verteller zich, vanuit een eerstpersoonsperspectief, als een toegewijde en zorgzame ouder, voor wie de bescherming van het kind tegen (gemeend) gevaar de hoogste prioriteit vormt (Sanders et al., 2019). Deze verantwoordelijkheid komt onder druk te staan wanneer zij, op basis van haar eerdere ervaringen met vaccinaties, vermoedt dat deze schadelijke gevolgen hebben gehad voor haar kind. Door deze persoonlijke ervaringen te delen, wekt zij de indruk dat het voortzetten van vaccinaties neerkomt op het negeren van moederlijke intuïtie en daarmee op onverantwoordelijk ouderschap. Het eerstpersoonsperspectief draagt bij aan een verhoogde psychologische nabijheid, waardoor andere ouders zich gemakkelijker met de protagonist kunnen identificeren en haar zorgen als legitiem beschouwen (Sanders et al., 2019).

‘De Wijze’, die wordt gekarakteriseerd als mystieke en begripvolle gids die anderen van goede raad voorziet (Faber & Meyer, 2009; Pearson & Marr, 2002), onderscheidt zich vaak door een meer afstandelijke houding. Deze figuur treedt vaak op als bemiddelaar tussen alledaagse gebeurtenissen en kwesties van grotere spirituele of morele aard (Renga & Lewis, 2018). In complottheorieën kan ‘de Wijze’ verschijnen als een alternatieve expert of ervaringsdeskundige die de lezer inzichten verschaft die buiten de reguliere geneeskunde vallen. Vanuit de eerste persoon kan deze rol fungeren als een mentorfiguur die de lezer meeneemt in een proces van bewustwording en inzicht (Sanders et al., 2019). Het gebruik van het eerstpersoonsperspectief versterkt de invloed van de archetypische rol van ‘de Wijze’

door de perceptie van authenticiteit en persoonlijke betrokkenheid te vergroten (Sanders et al., 2019). ‘De Wijze’ transformeert binnen het eerstepersoonsperspectief van een afstandelijke gids naar een actieve deelnemer in het verhaal (Renga & Lewis, 2018; Sanders et al., 2019). In complottheorieën kan dit betekenen dat ‘de Wijze’ niet alleen kennis overdraagt, maar ook eigen ervaringen deelt over hoe hij of zij tot deze inzichten is gekomen, vaak via een proces van ontdekking en ontwaking. Dit narratieve mechanisme, waarbij ‘de Wijze’ binnen het eerstepersoonsperspectief verandert van een afstandelijke gids naar een authentieke, persoonlijke verteller die eigen ervaringen en een proces van bewustwording deelt, versterkt de overtuigingskracht van het verhaal omdat het publiek deze transformatie als authentiek en navolgbaar ervaart (Renga & Lewis, 2018).

Hoewel er binnen het onderzoek naar complottheorieën nog nauwelijks empirisch is gekeken naar de rol van archetypen, is hier binnen marketing- en communicatiewetenschappen wel aandacht aan besteed. Ganassali en Matysiewicz (2020) onderzochten de rol van archetypen in storytelling en hun impact op de waargenomen merkwaarde. Verhalende boodschappen stimuleren consumenten om producten of merken emotionele en symbolische betekenissen toe te kennen (Escalas, 2004). Dit effect kan volgens Kim et al. (2017) door drie processen verklaard worden: narratieve transportatie, empathische verwerking en identificatie. Allereerst het fenomeen van narratieve transportatie. Dit kan gezien worden als een proces van volledige aandacht, levendige verbeeldingskracht en een aangename, bijna flow-achtige ervaring, waarbij het besef van tijd en de directe omgeving vervaagt of verloren gaat. Transportatie versterkt de overtuigingskracht door negatieve gedachte te verminderen, positieve emoties op te roepen en de geloofwaardigheid van het verhaal te vergroten. Gevolgd door empathische verwerking, wat verwijst naar de mate waarin een kijker emotioneel betrokken raakt bij een verhaal. In onderzoek van Kim et al. (2017) wordt dit gekenmerkt door factoren zoals de mate waarin een kijker zich in een advertentie voelt meegezogen, de authenticiteit van de afgebeelde acties, en of een advertentie gevoelens en gebeurtenissen weergeeft waarmee een kijker zich kan identificeren. Ten slotte het proces genaamd identificatie. Dit proces houdt in dat een kijker het perspectief van het hoofdpersonage in een narratief overneemt. Volgens Kim et al. (2017) zal de kijker van de advertentie waarschijnlijk direct de gedachten, gevoelens, attitudes en acties van het hoofdpersonage ervaren. Identificatie stimuleert het zogenaamde zelf-merkverbinding, wanneer dit tot stand komt wordt het voor de kijker moeilijker om tegenargumenten tegen de claims van de advertentie te bedenken, omdat het iemands ego betreft (Kim et al., 2017).

Merken die zich expliciet verbinden aan archetypen, maken het consumenten gemakkelijker om het merk zonder expliciete aanwijzingen te herkennen en te associëren met bepaalde eigenschappen en waarden, wat wordt aangeduid als impliciet herkennen (Megehee & Spake, 2012). Dit proces kan voorkeuren en aankoopgedrag positief beïnvloeden (Woodside, 2010). De bevindingen van Ganassali en Mathysiewicz (2020) suggereren dat archetypen effectief kunnen zijn om de emotionele en kwalitatieve merkperceptie te versterken.

Huidig onderzoek

De overtuigingskracht van anti-vaccinatieverhalen wordt steeds vaker in verband gebracht met hun narratieve kenmerken (Sanders et al., 2019). Hoewel de studie van Sanders et al. (2019) zich niet direct richt op complottheorieën, kan gesuggereerd worden dat vergelijkbare narratieve kenmerken mogelijk ook bijdragen aan de overtuigingskracht van complottheorieën. Eerder onderzoek wijst op het gebruik van strategieën zoals het eerstpersoonsperspectief, archetypische rollen en de wijze waarop een verhaal structureel is opgebouwd om geloofwaardigheid en emotionele betrokkenheid te vergroten (Sanders et al., 2019). Binnen deze context zijn met name anti-vaccinatieverhalen onderzocht. Hoewel de invloed van narratieve elementen wordt erkend, is de rol van specifieke archetypen binnen complotnarratieven nog nauwelijks empirisch onderzocht. Wel tonen studies binnen de marketing- en communicatiewetenschappen (o.a. Ganassali & Matysiewicz, 2020) aan dat archetypen, zoals de Goede Moeder (zorgzaam, beschermend) en de Wijze (rationeel, afstandelijk) overtuigingskracht kunnen generen via empathische verwerking en identificatie. Daarnaast speelt ook de structuur van de tekst een cruciale rol. Chronologisch opgebouwde verhalen bevorderen cognitieve verwerking en narratieve transportatie, wat kan leiden tot een hogere overtuigingskracht (Green & Brock, 2000; Knobloch et al., 2004; De Graaf & Hustinx, 2011). De toepassing van deze inzichten op complottheorieën is echter beperkt onderzocht.

Er bestaat dus een duidelijke lacune in de literatuur: de gecombineerde invloed van archetypische rollen en narratieve structuur op overtuigingskracht van complottheorieën is nog niet empirisch bestudeerd. Deze combinatie wordt in dit onderzoek onderzocht omdat archetypen de emotionele en symbolische betekenis van een verhaal beïnvloeden, terwijl de narratieve structuur de wijze bepaalt waarop de informatie en emoties worden gepresenteerd en verwerkt (Sanders et al., 2019; Brewer & Lichtenstein, 1980). Theoretisch gezien kunnen deze elementen elkaar wederzijds versterken of juist verzwakken. Zo kan een chronologische structuur volgens de Structural Affect Theory (Brewer & Lichtenstein, 1980; 1982) de spanning en emotionele betrokkenheid verhogen, wat de herkenbaarheid en impact van een

archetypische rol kan versterken. Dit samenwerkingsmechanisme kan daardoor leiden tot een grotere overtuigingskracht, terwijl een mismatch tussen structuur en archetypen het effect mogelijk vermindert. Dit onderzoek richt zich daarom op het analyseren in hoeverre het archetype (de Goede Moeder vs. de Wijze) en de verhaalstructuur (chronologisch vs. niet chronologisch) de overtuigingskracht beïnvloeden, en of er sprake is van een interactie-effect tussen deze factoren. De centrale onderzoeksvraag luidt: **“Hoe beïnvloeden archetypische rollen (de Goede Moeder en de Wijze) en de narratieve structuur (chronologisch vs. niet-chronologisch) de overtuigingskracht van complottheorieën?”**.

Op basis van bestaande literatuur wordt verondersteld dat het archetype van de Goede Moeder als overtuigender wordt beoordeeld dan dat van de Wijze. De Goede moeder wordt geassocieerd met zorg, bescherming en nabijheid. Deze kenmerken maken het archetype geschikt om emotionele processen te activeren, waarmee de overtuigingskracht vergroot wordt (Ganassali & Mathysiewicz, 2020). Daarnaast is op basis van eerder onderzoek aannemelijk dat verhalen met een chronologische opbouw overtuigender worden ervaren dan niet-chronologische verhalen, mede door een verhoogde cognitieve verwerkbaarheid en versterkte narratieve transportatie (Green & Brock, 2000; Knobloch et al., 2004; De Graaf & Hustinx, 2011). Hoewel deze bevindingen niet specifiek in de context van complottheorieën zijn getoetst, wordt verwacht dat deze effecten ook binnen dit domein zullen optreden. Daarnaast wordt in dit onderzoek het mogelijke interactie-effect tussen narratieve structuur en archetypische rol onderzocht. Omdat eerder empirisch onderzoek naar deze combinatie ontbreekt, is deze verwachting gebaseerd op theoretische overwegingen. Vanuit de Structural Affect Theory (Brewer & Lichtenstein, 1980, 1982) kan worden beredeneerd dat een chronologische structuur de spanning en emotionele betrokkenheid verhoogt, wat de herkenbaarheid en impact van een archetypische rol kan versterken. Een dergelijke versterking zou kunnen leiden tot een grotere overtuigingskracht wanneer een emotioneel geladen archetype, zoals de Goede Moeder, wordt gecombineerd met een chronologisch opgebouwd narratief. Daarentegen kan een mismatch tussen structuur en archetype dit effect verminderen, bijvoorbeeld wanneer een meer reflectief en intellectueel karakter zoals de Wijze wordt gecombineerd met een structuur die de opbouw van spanning verstoort. Op basis van deze redenering wordt verwacht dat het effect van het archetype afhankelijk kan zijn van de gekozen narratieve structuur. Op basis hiervan worden de volgende hypothesen geformuleerd:

- **H1:** Het archetype van de Goede Moeder zal een hogere overtuigingskracht genereren dan het archetype van de Wijze.
- **H2:** Verhalen met een chronologische narratieve structuur zullen overtuigender worden beoordeeld dan verhalen met een niet-chronologische structuur.
- **H3:** Er is een interactie-effect tussen archetypische rol en narratieve structuur, waarbij de overtuigingskracht het grootst is wanneer de Goede Moeder wordt gepresenteerd in een chronologische structuur, en het laagst wanneer de Wijze wordt gepresenteerd in een niet-chronologische structuur.

Dit onderzoek draagt bij aan de theorievorming rondom narratieve overtuigingskracht in de context van complottheorieën en levert inzichten op die van waarde kunnen zijn voor het ontwikkelen van effectieve communicatiestrategieën gericht op het weerleggen en prebunken van complotnarratieven.

Method

Dit onderzoek hanteerde een experimenteel tussenproefpersoonsontwerp om de invloed van een archetypische rol en vertelstructuur op de overtuigingskracht van complottheorieën te onderzoeken.

Materiaal

De complottheorieën die in dit experiment werden gebruikt zijn fictieve, maar realistisch geconstrueerde verhalen die zijn gebaseerd op bestaande complottheorieën over de gezondheidszorg. De inhoud van de narratieven is zorgvuldig gecontroleerd om ervoor te zorgen dat de manipulaties van archetypen en vertelstructuur de enige systematische variabelen zijn. Het experimentele materiaal bestond uit vier narratieven die inhoudelijk sterk overeenkwamen: het centrale complot, de gebeurtenissen, inhoud en personages bleven zoveel mogelijk gelijk. De complottheorie die als uitgangspunt diende stelt dat vaccinaties schadelijk zijn voor jonge kinderen, en deze risico's bewust worden verzwegen door een samenspel van farmaceutische bedrijven, overheden en medische instellingen. Dit systeem beschermt primair zijn eigen belangen, terwijl de gezondheid van kinderen wordt ondermijnd en ouders worden misleid. Gezonde kinderen zouden na vaccinatie fysieke en/of neurologische klachten ontwikkelen, terwijl het oorzakelijke verband stelselmatig wordt ontkend of genegeerd. Alle narratieven waren qua lengte vergelijkbaar (circa 310-340 woorden), zodat mogelijke effecten van tekstlengte op de overtuigingskracht van het narratief geminimaliseerd werden. De lengte stelde respondenten tevens in staat de teksten met

voldoende aandacht te lezen en de volledige vragenlijst binnen ongeveer 5-10 minuten te voltooien, afhankelijk van de leessnelheid van de respondent.

In het narratief werden twee variabelen gemanipuleerd. De eerste variabele was Archetype. Dit betekent dat de ene versie van het narratief geschreven werd vanuit het perspectief van het archetype van de Goede moeder. Dit archetype wordt gekenmerkt door eigenschappen als zorgzaamheid, toewijding en de drang tot bescherming (Faber & Mayer, 2009; Pearson & Marr, 2002). Deze rol kwam tot uiting in de manier waarop de moeder haar kind wil beschermen tegen vaccinaties, vanuit de overtuiging dat zij hiermee de gezondheid en het welzijn van haar kind waarborgt. Deze beschermende houding wordt onder meer verwoord in passages zoals: “Maar diep van binnen voelde ik als moeder dat er iets niet klopte”, “Als ik hem nu zie spelen in de tuin voel ik elke keer een golf van opluchting” “Ik weet dat ik de juiste keuze heb gemaakt”, “Ik vertrouw niet langer blind op een systeem dat de waarheid verzwijgt, terwijl kinderen de prijs betalen”.

De andere versie werd geschreven vanuit het perspectief van het archetype van de Wijze. Dit archetype wordt veelal omschreven als een mystieke en empathische gids, die anderen voorziet van weloverwogen en doordachte raad (Faber & Meyer, 2009; Pearson & Marr, 2002). Een karakteristiek kenmerk van de Wijze is daarnaast de neiging tot een zekere afstandelijkheid, waarbij het figuur vaak optreedt als bemiddelaar tussen concrete, alledaagse gebeurtenissen en bredere morele of spirituele kwesties (Renga & Lewis, 2018). In de context van narratief drie en vier manifesteerde de Wijze zich als een ervaringsdeskundige, die de lezer tracht te informeren en overtuigen door persoonlijke medische inzichten te combineren met getuigenissen van ouders die hij gesproken heeft. Deze rol komt onder meer tot uiting in fragmenten zoals: “Jarenlang heb ik onderzoek gedaan naar gezondheid, medicijnen en verborgen waarheden”, “Ik heb altijd gewerkt in de medische sector”, “Toen ik als wetenschapper mijn bevindingen begon te delen in blogs, lezingen en video’s, sloeg de censuur toe”, “Ik sprak met tientallen ouders. Moeders en vaders die hun kinderen na vaccinaties zagen veranderen”.

De tweede variabele was structuur. Dit betekent dat de ene versie van het materiaal geschreven werd in een chronologische structuur, waarbij de gebeurtenissen werden gepresenteerd in de volgorde waarin zij zich temporeel hebben voorgedaan (Knobloch et al., 2004). Deze opbouw komt duidelijk naar voren in de manier waarop het verhaal zich geleidelijk ontvouwt van oorzaak naar gevolg, en van persoonlijke ervaring naar bredere overtuiging. Dit wordt onder mee geïllustreerd in de volgende passages: “Ik weet nog goed

hoe het allemaal begon. Mijn dochter was altijd een vrolijk en gezond kind. Maar toen ze anderhalf was, kreeg ze haar eerste vaccinaties. Binnen 24 uur sloeg alles om”, “In de weken daarna verslechterde haar toestand. Haar gedrag veranderde dramatisch”, en “Ik heb altijd gewerkt binnen de medische sector. Juist daarom schokte het me des te meer wat ik ontdekte”, “Het begon met een simpele vraag: waarom worden zoveel kinderen ziek na vaccinaties?”, “Wat ik vond was verontrustend: wetenschappelijke studies gefinancierd door farmaceutische bedrijven”.

In de andere versie werd een niet-chronologische structuur gehanteerd. In deze opbouw werd gestart vanuit het heden, waarna in een flashback-structuur werd teruggekeerd naar eerdere gebeurtenissen die de huidige situatie verklaren of contextualiseren. Deze structuur wordt gekenmerkt door een begin punt in het nu, gevolgd door terugblikken die geleidelijk de aanleiding en ontwikkeling van de overtuiging onthullen. Dit patroon komt tot uiting in de volgende fragmenten: “Ik keek naar mij zoon, spelend in de tuin, en voelde een golf van opluchting. Toch ben ik niet altijd zo wantrouwend geweest. Dat veranderde pas na wat er met mijn dochter gebeurde. En dus koos ik bij mijn zoon anders. Geen vaccinaties. Geen spuiten zonder vragen. Hij is gezond, vrolijk en ontwikkelt zoals je hoopt”, en “Mijn naam werd besmeurd, video’s verwijderd, artikelen verdwenen van het internet. Toen ik als wetenschapper mijn bevindingen begon te delen via blogs, lezingen en sociale media, sloeg de censuur direct toe. Het begon allemaal met een simpele vraag: waarom worden zoveel kinderen ziek na vaccinaties? Gezonde kinderen die na vaccinaties klachten kregen als koorts, verwardheid, minder energie en verminderd spraakvermogen”.

Zo ontstonden uiteindelijk vier versies: De Goede Moeder – chronologisch, De Goede Moeder – niet-chronologisch, De Wijze – chronologisch en De Wijze – niet-chronologisch. Deze vier versies zijn volledig weergegeven in Bijlage A.

Respondenten

De steekproef bestond uit 219 deelnemers, die zijn geworven via online kanalen, waaronder LinkedIn en Whatsapp. De inclusiecriteria bepaalden dat deelnemers minimaal 18 jaar oud moesten zijn en de Nederlandse taal goed moesten beheersen, aangezien zowel de vragenlijst als de gebruikte narratieven in het Nederlands waren opgesteld. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 42.34 jaar ($SD= 16.74$), en deze was gelijk verdeeld over de experimentele condities ($F(3, 218) = 1.42, p = .24$). Van de totale steekproef identificeerde 33.8% zich als man ($n= 74$) en 66.2% als vrouw ($n= 145$). Ook de verdeling van gender over de condities was gelijk ($\chi^2(3, 219) = 2.39, p = .50$). Met betrekking tot het opleidingsniveau, dat eveneens gelijk verdeeld was over de condities ($\chi^2(9, 219) = 6.23, p = .72$), had 7.8% van de deelnemers middelbaar onderwijs afgerond ($n= 17$), 15.5% een MBO-opleiding ($n= 34$), 44.7% een HBO-opleiding ($n= 98$) en 32.0% een WO-opleiding ($n= 70$).

De deelnemers werden willekeurig toegewezen aan één van de vier experimentele condities. In de conditie met het narratief de Goede Moeder in chronologische volgorde zaten 24,2% van de deelnemers ($n= 53$) en 25.6% ($n= 56$) het niet-chronologische narratief van de Goede Moeder te zien kreeg. In de conditie met het narratief de Wijze in chronologische volgorde bevond zich 26.0% van de deelnemers ($n= 57$), en de resterende 24,4% ($n= 53$) kreeg het niet-chronologische narratief van de Wijze gepresenteerd.

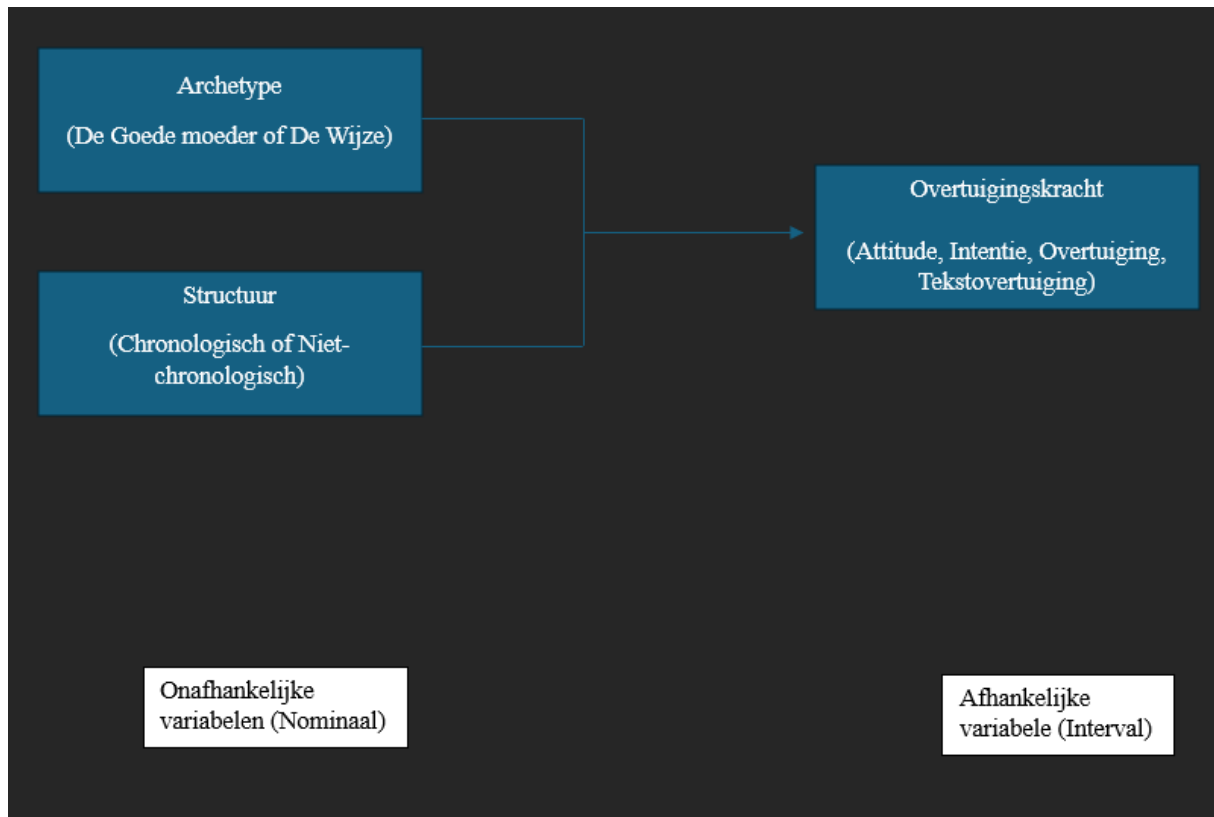
Onderzoeksontwerp

Voor dit onderzoek werd gekozen voor een experimenteel tussenproefpersoonsontwerp, gericht op het toetsen van de invloed van zowel archetype als vertelstructuur op de overtuigingskracht van complottheorieën binnen de context van de gezondheidszorg. Het gehanteerde analysemodel is weergegeven in Figuur 1. Het onderzoek maakt gebruik van een 2x2-factorieel design, waarin twee onafhankelijke variabelen werden gemanipuleerd:

- **Archetype:** Vanuit de rol van ‘de Goede Moeder’ versus vanuit de rol van ‘de Wijze’.
- **Vertelstructuur:** Chronologische vertelling versus Niet-chronologische vertelling.

Figuur 1

Conceptueel model

Instrumentatie

De afhankelijke variabele Overtuigingskracht werd gemeten met behulp van een vragenlijst die was opgesteld op basis van de Theory of Planned Behavior (TPB) (Ajzen, 1991). Binnen de TPB werden onder andere de constructen attitude ten opzichte van gedrag en gedragsintentie onderscheiden (Ajzen, 1991). De schalen Attitude en Intentie in de huidige studie zijn dan ook gebaseerd op deze theoretische kaders van Ajzen (1991). Naast deze bestaande schalen zijn twee aanvullende schalen ontwikkeld, namelijk Overtuiging en Tekstovertuiging. Deze nieuw geconstrueerde schalen bevatten stellingen die specifiek gericht waren op de overtuigingskracht van het narratief. Hierbij werd onder andere gemeten in hoeverre het verhaal als geloofwaardig, emotioneel aangrijpend en overtuigend werd ervaren. Daarnaast werden enkele stellingen opgenomen die betrekking hadden op het specifieke complot dat centraal stond in het narratief. Door deze combinatie kon de overtuigingskracht van de verschillende narratieven op meerdere niveaus worden vastgesteld. De stellingen werden beoordeeld op een zevenpuntsschaal, variërend van één (helemaal mee oneens) tot en

met zeven (helemaal mee eens). De interne consistentie van de gebruikte schalen werd geëvalueerd met behulp van Cronbach's alpha.

De attitude ten aanzien van vaccinatie werd gemeten aan de hand van vier stellingen: "Ik vind het belangrijk dat mijn kind gevaccineerd wordt", "Ik vind het verstandig dat mijn kind gevaccineerd wordt", "Ik vind het aanvaardbaar om vaccinaties bij kinderen te weigeren", en "De risico's van vaccineren wegen zwaarder dan de voordelen". Deze items werden gecombineerd tot één schaal. De eerste twee stellingen zijn gespiegeld om de interne consistentie van de schaal te waarborgen. De betrouwbaarheid van deze samengestelde schaal was beperkt, maar werd als net voldoende beschouwd ($\alpha = .68$). De gedragsintentie werd onderzocht aan de hand van drie stellingen: "Ik ben van plan mijn kind te laten vaccineren", "Ik ben geneigd om meer informatie op te zoeken over mogelijke gevaren van vaccinaties bij jonge kinderen", en "Ik ben van plan andere ouders te adviseren over de gevaren van vaccineren". De eerste stelling is gespiegeld, eveneens ter bevordering van consistentie binnen de schaal. De interne betrouwbaarheid van deze schaal bleek echter onvoldoende ($\alpha = .56$), waardoor de items niet werden samengevoegd tot één construct. In plaats daarvan zijn de items afzonderlijk meegenomen in de analyse.

De ervaren overtuigingskracht werd gemeten aan de hand van twee clusters van items. Het eerste cluster richtte zich op geloof in het narratief gepresenteerde complot. Dit werd gemeten met de volgende stellingen: "Ik geloof dat de overheid bewust verzwijgt dat vaccinaties schade veroorzaken", "Ik geloof dat vaccinaties de oorzaak zijn van gedragsveranderingen van jonge kinderen", en "Ik geloof dat vaccinaties gezondheidsproblemen bij jonge kinderen veroorzaken". Deze drie items werden samengevoegd tot één schaal, die in de verdere analyse is aangeduid met de variabelenaam *Overtuiging*. De schaal toonde een hoge interne consistentie ($\alpha = .89$). Het tweede cluster richtte zich op de overtuigingskracht van het narratief zelf en onderzocht in welke mate deelnemers de tekst als overtuigend ervoeren. Daarbij lag de focus niet op het geloof in de feitelijke inhoud van het verhaal, maar op de wijze waarop het narratief als vorm en communicatiemiddel werd beoordeeld. Hiervoor werden vier stellingen geformuleerd: "Ik vond deze tekst overtuigend", "De tekst was geloofwaardig", "De tekst was realistisch", en "Het verhaal raakte mij emotioneel". Deze items werden eveneens gecombineerd tot één schaal, die in de verdere analyse is aangeduid met de variabelenaam *Tekstovertuiging*. De schaal toonde een goede interne consistentie ($\alpha = .80$).

Procedure

Het experiment werd gedaan via een online survey, waarbij deelnemers de vragenlijst via een digitale link konden invullen. Om ervoor te zorgen dat mensen het verhaal daadwerkelijk lezen, werd gebruik gemaakt van een duidelijke en uitnodigende introductie waarin het belang van de tekst werd benadrukt en werden deelnemers expliciet gevraagd om de inhoud zorgvuldig door te nemen om betrouwbare antwoorden te kunnen geven. Ter controle van de oplettendheid van de deelnemers werd daarnaast een controlevraag opgenomen. Deze luidde als volgt: “Om te controleren of je deze vragenlijst aandachtig invult, vragen we je om bij deze vraag het antwoord ‘Blauw’ te selecteren”.

De deelname aan het onderzoek duurde vijf tot tien minuten, afhankelijk van de leessnelheid van de deelnemer en de snelheid bij het beantwoorden van de vragen. Deelname was volledig vrijwillig, en deelnemers konden op elk moment besluiten om de vragenlijst te stoppen zonder enige consequenties. Aan het einde van de vragenlijst, of wanneer deelnemers deze voortijdig beëindigden, werden zij gedebriefd. Dit hield in dat een bericht werd weergegeven waarin werd uitgelegd dat het om een verzonden verhaal ging, en dat het doel van het onderzoek was om de overtuigingskracht van verschillende verhaalstructuren en archetypische rollen te meten. De deelnemers werden vervolgens bedankt voor hun deelname aan het onderzoek.

Statistische toetsing

Allereerst werd een correlatieanalyse uitgevoerd tussen de afhankelijke variabelen om te onderzoeken in hoeverre deze onderling samengingen. Vervolgens werd een 2x2 factorial ANOVA en een MANOVA uitgevoerd. In deze analyse werden Archetype (‘de Goede Moeder’ versus ‘de Wijze’) en Structuur (chronologisch versus niet-chronologisch) als onafhankelijke variabelen meegenomen. De afhankelijke variabele, Overtuigingskracht, werd gemeten aan de hand van een aantal stellingen in de vragenlijst op een 7-puntsschaal. De ANOVA werd specifiek toegepast op de schaal *Tekstovertuiging*, terwijl de MANOVA werd uitgevoerd op de overige afhankelijke variabelen. De *Tekstovertuiging*-schaal werd afzonderlijk geanalyseerd, omdat deze zich richt op de wijze waarop het narratief als communicatiemiddel werd gepresenteerd, en dus niet op de feitelijke inhoud ervan. De andere schalen daarentegen betreffen overtuigingen over de inhoud van het gepresenteerde complot. Deze aanpak maakte het mogelijk om zowel de hoofdeffecten van archetype en structuur als de interactie-effecten tussen deze factoren te toetsen.

Resultaten

Tabel 1

Pearson correlatie coëfficiënt tussen Tekstovertuiging, Overtuiging, Attitude, Vaccinatie intentie, Informatie opzoeken over vaccinaties en Adviseren over gevaren van vaccinaties.

Afhankelijke variabele	Tekstovertuiging	Overtuiging	Attitud e	Vaccinati e intentie	Informatie opzoeken over vaccinaties	Adviseren over gevaren vaccinaties
Tekstovertuigin g	-					
Overtuiging	.50**	-				
Attitude	.45**	.63**	-			
Vaccinatie intentie	.26**	.39**	.58**	-		
Informatie opzoeken over vaccinaties	.28**	.35**	.37**	.14**	-	
Adviseren over gevaren vaccinaties	.47**	.59**	.52**	.41**	.36**	-

*Noot. ** = $p < .001$*

Er werden Pearson-correlaties berekend om de samenhang te onderzoeken tussen de Tekstovertuiging, Overtuiging, Attitude ten opzichte van vaccinatie, Vaccinatie-intentie en twee gedragsintenties gerelateerd aan zorgen over vaccinatie (Informatie opzoeken over vaccinaties, Adviseren over gevaren vaccinaties). Zoals weergegeven in Tabel 1, was Attitude sterk gecorreleerd met Vaccinatie-intentie ($r = .58, p < .001$) en met Overtuiging ($r = .50, p < .001$). Overtuiging hing sterk samen met de Intentie om andere ouders te adviseren over gevaren van vaccinatie ($r = .59, p < .001$). De Tekstovertuiging toonde een matige tot sterke samenhang met Overtuiging ($r = .50, p < .001$) en met de Intentie om anderen te adviseren ($r = .47, p < .001$), maar slechts een zwakke samenhang met Vaccinatie-intentie ($r = .26, p < .001$). De Intentie om informatie op te zoeken over mogelijke gevaren ging het minst sterk samen met Vaccinatie-intentie ($r = .14, p = .04$).

Tabel 2

Gemiddeldes (en standaardafwijkingen) van Overtuigingskracht van het narratief per Structuur en Archetype (1= zeer negatieve attitude tegenover het narratief, 7= zeer positieve attitude tegenover het narratief)

	Chronologisch		Niet-chronologisch	
	Goede Moeder (N = 53) M (SD)	Wijze (N = 56) M (SD)	Goede Moeder (N = 57) M (SD)	Wijze (N = 53) M (SD)
Attitude	2.4 (1.0)	2.4 (1.0)	2.4 (1.2)	2.5 (0.9)
Informatie opzoeken over vaccinaties	4.4 (1.6)	4.4 (1.9)	4.8 (1.8)	4.3 (1.9)
Adviseren over gevaren vaccinaties	2.4 (1.4)	2.7 (1.7)	2.3 (1.6)	2.4 (1.6)
Vaccinatie intentie	2.0 (1.5)	1.7 (1.1)	2.0 (1.5)	1.8 (1.2)
Overtuiging	2.2 (1.1)	2.6 (1.4)	2.7 (1.5)	2.5 (1.3)
Tekst overtuiging	3.7 (1.1)	3.8 (1.4)	3.8 (1.4)	3.6 (1.3)

Uit een multivariate variantie-analyse is onderzocht of er een effect was van de Structuur van een boodschap en het Archetype op de Overtuigingskracht van de boodschap. De afhankelijke variabelen in dit onderzoek waren Attitude ten opzichte van vaccinatie, Overtuiging, Intentie om informatie op te zoeken, Intentie om anderen te adviseren en Vaccinatie-intentie. De resultaten lieten geen significant hoofdeffect zien van Structuur op de combinatie van afhankelijke variabelen, *Wilks' Lambda* = .974, ($F(5,211)= 1.14, p = .34$). Er was ook geen significant hoofdeffect van Archetype op de combinatie van afhankelijke variabelen, *Wilks' Lambda*= .968, ($F(5,211)= 1.40, p = .23$). Daarnaast werd er ook geen significant interactie-effect gevonden tussen Structuur en Archetype, *Wilks' Lambda*= .973, ($F(5,211)=1.17, p = .33$).

Uit de tweeweg variantie-analyse van Structuur en Archetype op Tekstovertuiging bleek geen significant hoofdeffect van Structuur op Tekstovertuiging ($F(1,215) = < 1, p = .75$). Er bleek ook geen significant hoofdeffect van Archetype op Tekstovertuiging ($F(1,215) = < 1, p = .80$) en er trad ook geen interactie op tussen Structuur en Archetype ($F(1,215) = 1.03, p = .31$).

Conclusie en Discussie

In deze studie werd onderzocht in hoeverre archetypische rollen, namelijk de rol van de Goede Moeder en de rol van de Wijze, samen met de narratieve structuur van het verhaal, waarbij onderscheid werd gemaakt tussen een chronologische en een niet-chronologische opbouw, van invloed zou zijn op de overtuigingskracht van complottheorieën. Het doel van het onderzoek was om te bepalen of deze elementen, zowel afzonderlijk als in combinatie, de attitude van de ontvangers, hun mate van overtuiging door de tekst, hun algemene overtuigingsniveau, hun intentie om zich te laten vaccineren en andere gerelateerde gedragsintenties significant zouden beïnvloeden. De resultaten van het onderzoek lieten echter zien dat er geen significant effect was van noch de narratieve structuur, noch het gebruikte archetype, noch de interactie tussen deze twee factoren op de genoemde variabelen. De gemiddelde scores op deze variabelen waren over alle condities heen relatief laag of matig, wat erop duidt dat het narratief, ongeacht de vorm, over het algemeen niet sterk overtuigend werd bevonden. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat binnen dit onderzoek de overtuigingskracht van een complotverhaal niet wezenlijk beïnvloed werd door de vorm waarin het gepresenteerd werd. Met andere woorden: de archetypische rollen en narratieve structuur hadden geen invloed op de algehele overtuigingskracht van complottheorieën.

Hoewel de narratieve kenmerken geen directe effecten lieten zien, wijzen de correlaties tussen de gemeten variabelen wel op betekenisvolle onderlinge relaties. Attitude ten opzichte van vaccinatie vertoonde de sterkste samenhang met vaccinatie-intentie, wat bevestigt dat een positieve houding een belangrijke voorspeller is van gedragsbereidheid. Daarnaast bleek ook overtuiging gerelateerd aan zowel attitude als intentie, wat suggereert dat overtuiging fungeert als een mogelijk onderliggend mechanisme. Verder liet de mate waarin de tekst als overtuigend werd ervaren een bescheiden maar significante samenhang zien met gedragsintenties zoals het zoeken naar informatie en het adviseren van anderen. Een opvallende bevinding is dat respondenten met een positieve attitude of overtuiging ook vaker geneigd waren om informatie op te zoeken over mogelijk risico's van vaccinatie of om anderen hierover te adviseren. Dit wijst mogelijk op ambivalentie of een meer kritische vorm van betrokkenheid. Hoewel er sprake is van steun voor vaccinatie, lijken er tegelijkertijd signalen aanwezig te zijn van kritisch of dubbelzinnig denken, vooral wanneer het gaat om het informeren van anderen of het zoeken naar informatie over mogelijke negatieve gevolgen.

De afwezigheid van significante hoofd- en interactie-effecten roept de vraag op waarom de verwachte invloed van de narratieve kenmerken uitbleef. Voorafgaand werd

verwacht dat het archetype van de Goede Moeder overtuigender zou worden ervaren dan dat van de Wijze. De Goede moeder wordt namelijk geassocieerd met zorg, bescherming en nabijheid. Deze kenmerken maken het archetype geschikt om emotionele processen te activeren, waarmee de overtuigingskracht zou worden vergroot (Ganassali & Mathysiewicz, 2020). Daarnaast werd op basis van eerder onderzoek verwacht dat verhalen met een chronologische opbouw overtuigender worden ervaren dan niet-chronologische verhalen, mede door een verhoogde cognitieve verwerkbaarheid en versterkte narratieve transportatie (Green & Brock, 2000; Knobloch et al., 2004; De Graaf & Hustinx, 2011). Als laatste werd er een interactie-effect verwacht, gebaseerd op theoretische overwegingen. Vanuit de Structural Affect Theory (Brewer & Lichtenstein, 1980, 1982) werd beredeneerd dat een chronologische structuur de spanning en emotionele betrokkenheid verhoogt, wat de herkenbaarheid en impact van een archetypische rol kan versterken. Een dergelijke versterking zou kunnen leiden tot een grotere overtuigingskracht wanneer een emotioneel geladen archetype, zoals de Goede Moeder, wordt gecombineerd met een chronologisch opgebouwd narratief. Echter, werden alle drie de hypothesen niet ondersteund door de resultaten.

Een mogelijke verklaring voor het uitblijven van significante effecten is dat de narratieven onvoldoende emotionele betrokkenheid wisten te genereren bij de respondenten. Dit kan mogelijk deels worden toegeschreven aan een gebrek aan persoonlijke aansluiting bij het onderwerp, waardoor respondenten zonder kinderen of zonder eerdere ervaringen met negatieve vaccinatiegevolgen in hun directe omgeving mogelijk minder gemakkelijk in staat waren zich in te leven in de hoofdpersoon en zich met haar te identificeren. De effectiviteit van archetypische rollen hangt namelijk af van de mate waarin de ontvanger zich kan identificeren met het hoofdpersonage, zoals ook wordt benadrukt door Sanders et al. (2019). Deze beperkte identificatie kan vervolgens de emotionele betrokkenheid verminderen en daarmee mogelijk de invloed van het archetype op de overtuigingskracht beperken. Deze bevinding sluit aan bij theoretische inzichten uit de marketing- en communicatiewetenschappen, waarin wordt gesteld dat verhalende boodschappen hun overtuigingskracht voor een groot deel ontleen aan drie onderling samenhangende processen: narratieve transportatie, empathische verwerking en identificatie (Escalas, 2004; Kim et al., 2017). Zoals eerder beschreven verwijst narratieve transportatie naar een toestand van volledige aandacht en levendige verbeeldingskracht, waarbij de ontvanger zich zodanig verdiept in het verhaal dat het besef van tijd en omgeving vervaagt. Dit proces versterkt overtuiging doordat het negatieve gedachten vermindert, positieve emoties oproept en de

geloofwaardigheid van het verhaal verhoogt. Empathische verwerking betreft de mate waarin de ontvanger emotioneel betrokken raakt bij de emoties en gebeurtenissen binnen het verhaal, waarbij authenticiteit en herkenbaarheid hierin een belangrijke rol spelen. Identificatie tenslotte houdt in dat de ontvanger het perspectief van het hoofdpersonage overneemt en diens gedachten, gevoelens en attitudes actief meebeleeft. Volgens Kim et al. (2017) omdat het verhaal nauw verweven raakt met het zelfbeeld. In dit licht is het begrijpelijk dat wanneer de persoonlijke verbinding met de hoofdpersoon ontbreekt, ook de archetypische rollen minder effectief zijn in het oproepen van narratieve transportatie, empathische verwerking en identificatie. Hierdoor verliezen zorgvuldig vormgegeven narratieve kenmerken hun potentiële overtuigingskracht, wat mogelijk heeft bijgedragen aan de beperkte impact van de narratieven in dit onderzoek.

Een mogelijk aanvullende verklaring voor het uitblijven van significante effecten in dit onderzoek heeft te maken met de specifieke aard van complotnarratieven over vaccinatie. Het is goed denkbaar dat binnen deze context narratieve kenmerken, zoals de structuur van het verhaal of de rol van archetypen, een relatief ondergeschikte rol of zelfs beperkte rol spelen in het overtuigingsproces. Dit idee wordt deels ondersteund door eerder onderzoek van De Graaf en Hustinx (2011), waarin werd vastgesteld dat de structuur van een medisch narratief wel degelijk invloed kan uitoefenen op de overtuigingskracht. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat deze eerdere studie zich richtte op verhalen zonder complotinhoud, waardoor de bevindingen niet zonder meer te generaliseren zijn naar narratieven die complottheorieën bevatten. De huidige bevindingen suggereren daarom dat de overtuigingsdynamiek binnen complottheorieën wezenlijk kan afwijken van die binnen meer reguliere vormen van gezondheidscommunicatie. Complotnarratieven kenmerken zich vaak door een andere wijze van argumenten, een andere mate van controversie en het aanspreken van diepgewortelde overtuigingen (Douglas & Sutton, 2023), wat de werking van traditionele narratieve mechanismen kan beïnvloeden. Bovendien moet worden meegenomen dat de inhoud van de gebruikte narratieven op zichzelf al weerstand kan oproepen bij de ontvanger, ongeacht de specifieke narratieve structuur of de toepassing van archetypische rollen. Dit geldt des te meer wanneer het onderwerp maatschappelijk beladen en ethisch gevoelig is, zoals bij vaccinatie. Het is aannemelijk dat veel respondenten bij aanvang van het onderzoek al een relatief vaste en goed ontwikkelde houding of overtuiging hadden ten aanzien van vaccinatie, wat hun bereidheid om door het narratief beïnvloed te worden kan beperken. In dat geval zijn deelnemers minder vatbaar voor beïnvloeding door het narratief, wat de effectiviteit van de

experimentele manipulaties kan verminderen. Deze veronderstelling wordt ondersteund door de relatief lage gemiddelde scores op overtuiging die in dit onderzoek zijn gevonden, zoals weergegeven in Tabel 1. Deze lage scores wijzen erop dat de impact van de narratieven over het algemeen beperkt waren, ongeacht de toegepaste condities. Dit patroon kan worden geïnterpreteerd als een zogenaamd vloereffect, waarbij de mate van overtuiging in alle condities dermate laag is dat eventuele verschillen tussen de condities statistisch niet zichtbaar worden. Dit betekent dat zelfs wanneer er subtiele verschillen in effectiviteit waren, deze niet met voldoende statistische zekerheid konden worden vastgesteld.

Hoewel dit onderzoek zorgvuldig is ontworpen en uitgevoerd, zijn er enkele beperkingen die bij de interpretatie van de resultaten in acht moeten worden genomen. Een belangrijke observatie is dat de gemiddelde overtuigingscores laag waren, wat suggereert dat veel respondenten al bij aanvang sceptisch stonden tegenover de inhoud van de aangeboden narratieven. De beperkte openheid van respondenten voor de inhoud van de narratieven kan ervoor hebben gezorgd dat hun houding nauwelijks veranderde, waardoor de effecten van de manipulaties moeilijk zichtbaar werden. Deze bevinding benadrukt het belang van de context waarin narratieven worden ontvangen en wijst erop dat niet alleen de vorm van een boodschap, maar ook kenmerken van de ontvanger, zoals reeds bestaande opvattingen, een bepalende rol kunnen spelen in het overtuigingsproces. Een tweede beperking betreft het ontbreken van informatie over het ouderschap van de deelnemers. Aangezien het vermogen van identificatie met archetypische rollen zoals de Goede Moeder mogelijk mede afhankelijk is van persoonlijke levensomstandigheden, zoals het hebben van kinderen, blijft onduidelijk in hoeverre deze identificatie in de steekproef daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Dit maakt het lastig om te bepalen of het uitblijven van significante effecten voortkomt uit de inhoudelijke werking van het narratief of uit een gebrek aan persoonlijke aansluiting bij de groep.

Op basis van de bevindingen en beperkingen die naar voren kwamen in dit onderzoek, kunnen er diverse waardevolle suggesties worden gedaan voor toekomstig onderzoek binnen dit onderzoeksdomein. Allereerst zou het zinvol zijn om bij studies die zich richten op ouderlijke archetypen expliciet ouders of verzorgers te betrekken als respondenten. Mocht dat niet haalbaar zijn, dan is het in ieder geval raadzaam om systematisch te inventariseren of de respondenten zelf kinderen hebben. Dit aspect is van belang omdat het de mate van identificatie met ouderlijke figuren in het narratief kan beïnvloeden en daarmee mogelijk ook het overtuigingsproces. Door deze variabelen nauwkeurig in kaart te brengen, kan beter

worden vastgesteld welke rol identificatie speelt bij de verwerking en acceptatie van dergelijke verhalen. Daarnaast is het aan te bevelen om bij toekomstige onderzoeken de houding of attitude van deelnemers zowel vóór als na de blootstelling aan het narratief te meten. Een dergelijke voor- en nameting maakt het mogelijk om eventuele subtiele veranderingen in attitude te detecteren die niet zichtbaar zijn wanneer uitsluitend een meting achteraf wordt uitgevoerd. Dit kan belangrijke inzichten bieden in de directe effecten van narratieven op overtuigingen en gedragsintenties. Verder zou het van grote waarde zijn om de effecten van complotnarratieven op de lange termijn te bestuderen. Eerder onderzoek heeft namelijk aangetoond dat herhaalde blootstelling aan bepaalde informatie, ook wanneer deze feitelijk onjuist is, kan leiden tot een toename in de geloofwaardigheid van die informatie. Dit verschijnsel staat bekend als het illusory truth effect (Lewandowsky et al., 2020). In dat kader zou toekomstig onderzoek met een longitudinaal ontwerp kunnen onderzoeken hoe herhaalde confrontatie met verschillende narratieve vormen en archetypen invloed heeft op de overtuigingskracht van dergelijke complotverhalen over een langere periode. Bij het uitvoeren van dergelijk onderzoek is het van groot belang om ethische overwegingen serieus te nemen. Omdat deelnemers onbedoeld beïnvloed kunnen worden door schadelijke informatie, is het verstandig om te werken met gecontroleerde, fictieve voorbeelden van complotnarratieven. Na afloop van het experiment kan dan een zorgvuldige debriefing plaatsvinden waarin de onjuiste informatie wordt toegelicht en weerlegd. Op deze manier wordt niet alleen de impact van de narratieven onderzocht, maar worden ook de deelnemers beschermd tegen mogelijke negatieve effecten van blootstelling aan complottheorieën.

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat het inzetten van narratieve structuur of archetypische rollen binnen de context van gevoelige en maatschappelijk beladen onderwerpen zoals complottheorieën over vaccinatie op zichzelf onvoldoende lijkt te zijn om overtuiging te bewerkstelligen. Voor effectieve communicatiepraktijken betekent dit dat interventies zich niet uitsluitend moeten richten op de vorm van het narratief, maar wellicht op het creëren van betrokkenheid en herkenning. Volgens Sanders et al. (2019) is enkel een feitelijke weerlegging vaak ineffectief. Voor de juiste strategie om complottheorieën op het gebied van vaccinatie en gezondheid overtuigend te weerleggen zal dus nog verder onderzoek nodig zijn, uit de resultaten van dit onderzoek is gebleken zowel de narratieve structuur als archetypische rollen geen significant hoofdeffect of interactie-effect hebben op de overtuigingskracht. Uit de literatuur kan er mogelijk gesuggereerd worden dat het wel van belang is voor de overtuiging dat de lezer zich kan herkennen in het personage, de emoties

actief meebeleeft en zo betrokken is bij het verhaal dat hij zich erin verplaatst (Kim et al., 2017). Dit kan mogelijk juist ingezet worden om de complotdenkers op een positieve manier te beïnvloeden met een narratief over vaccinaties.

Ondanks de genoemde beperkingen levert dit onderzoek een waardevolle bijdrage aan de theorievorming over narratieve overtuigingskracht binnen de context van complottheorieën. Het biedt inzicht in de grenzen van narratieve beïnvloeding wanneer de ontvanger al beschikt over sterke vooraf gevormde opvattingen, en toont aan dat identificatie en persoonlijke relevantie mogelijk cruciale voorwaarden zijn voor de effectiviteit van narratieve strategieën. Daarmee vormt dit onderzoek een vertrekpunt voor verdere empirische verdieping in het samenspel tussen vorm, inhoud en ontvanger binnen overtuigende communicatie over maatschappelijke thema's.

Literatuurlijst

- Andrade, G. (2020). Medical conspiracy theories: Cognitive science and implications for ethics. *Medicine Health Care and Philosophy*, 23(3), 505–518.
<https://doi.org/10.1007/s11019-020-09951-6>
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-t](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-t)
- Brewer, W. F., & Lichtenstein, E. H. (1980). Event schemas, story schemas, and story grammars. *Center for the Study of Reading Technical Report; no. 197*.
- Brewer, W. F., & Lichtenstein, E. H. (1982). Stories are to entertain: A structural-affect theory of stories. *Journal of pragmatics*, 6(5-6), 473-486. [https://doi.org/10.1016/0378-2166\(82\)90021-2](https://doi.org/10.1016/0378-2166(82)90021-2)
- Chatman, S. (1978). *Story and discourse: Narrative structure in fiction and film*. Cornell University Press
- Chen, M., & Bell, R. A. (2021). A meta-analysis of the impact of point of view on narrative processing and persuasion in health messaging. *Psychology & health*, 37(5), 545-562.
<https://doi.org/10.1080/08870446.2021.1894331>
- De Graaf, A., & Hustinx, L. (2011). 5. The effect of story structure on emotion, transportation, and persuasion. *Information Design Journal*, 19(2), 142–154. [10.1075/idj.19.2.05gra](https://doi.org/10.1075/idj.19.2.05gra)
- Douglas, K. M., & Sutton, R. M. (2023). What are conspiracy theories? A definitional approach to their correlates, consequences, and communication. *Annual Review of Psychology*, 74(1), 271-298. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-032420-031329>
- Erlich, V. (1980). *Russian formalism: History-doctrine* (No. 4). Walter de Gruyter.
- Escalas, J. E. (2004). Narrative processing: Building consumer connections to brands. *Journal of Consumer Psychology*, 14(1-2), 168–180.
https://doi.org/10.1207/s15327663jcp1401%262_19
- Faber, M. A., & Mayer, J. D. (2009). Resonance to archetypes in media: There's some accounting for taste. *Journal of Research in Personality*, 43(3), 307-322.
<https://doi.org/10.1016/j.jrp.2008.11.003>

- Ganassali, S., & Matysiewicz, J. (2020). Echoing the golden legends: storytelling archetypes and their impact on brand perceived value. *Journal Of Marketing Management*, 37(5–6), 437–463. <https://doi.org/10.1080/0267257x.2020.1831577>
- Green, M. C., & Brock, T. C. (2000). The role of transportation in the persuasiveness of public narratives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(5), 701–721. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.5.701>
- Hinyard, L. J., & Kreuter, M. W. (2007). Using narrative communication as a tool for health behavior change: A conceptual, theoretical, and empirical overview. *Health Education & Behavior*, 34(5), 777–792. <https://doi.org/10.1177/1090198106291963>
- Jolley, D., Douglas, K. M., & University of Kent. (2014). The effects of Anti-Vaccine conspiracy theories on vaccination intentions. *Plos One*, 9(2), e89177. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0089177>
- Kim, E. A., Ratneshwar, S., & Thorson, E. (2017). Why narrative ads work: An integrated process explanation. *Journal of Advertising*, 46(2), 283–296. <https://doi.org/10.1080/00913367.2016.1268984>
- Knobloch, S., Patzig, G., Mende, A. M., & Hastall, M. (2004). Affective news: Effects of discourse structure in narratives on suspense, curiosity and enjoyment while reading news and novels. *Communication Research*, 31(3), 259–287. <https://doi.org/10.1177/0093650203261517>
- Lewandowsky, S., Cook, J., Ecker, U., Albarracin, D., Amazeen, M. A., Kendou, P., ... & Zaragoza, M. (2020). *The debunking handbook 2020*. <https://doi.org/10.17910/b7.1182>
- Lewandowsky, S., & Van Der Linden, S. (2021). Countering misinformation and fake news through inoculation and prebunking. *European Review of Social Psychology*, 32(2), 348–384. <https://doi.org/10.1080/10463283.2021.1876983>
- Megehee, C. M., & Spake, D. F. (2012). Consumer enactments of archetypes using luxury brands. *Journal of Business Research*, 65(10), 1434–1442. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2011.10.009>
- Pearson, C., & Marr, H. K. (2002). *Introduction to archetypes: A companion for understanding and using the Pearson-Marr Archetype Indicator instrument*. Center for Applications of Psychological Type.

- Pummerer, L., Böhm, R., Lilleholt, L., Winter, K., Zettler, I., & Sassenberg, K. (2021). Conspiracy theories and their societal effects during the COVID-19 pandemic. *Social Psychological and Personality Science*, 13(1), 49–59.
<https://doi.org/10.1177/19485506211000217>
- Renga, I. P., & Lewis, M. A. (2018). Wisdom, mystery, and dangerous knowledge: Exploring depictions of the archetypal sage in young adult literature. *Study and Scrutiny: Research on Young Adult Literature*, 3(1), 25–50. <https://doi.org/10.15763/issn.2376-5275.2018.3.1.25-50>
- Sanders, J., Van Krieken, K., & Vandeberg, L. (2019). Ouders als helden: De moeilijkheden en mogelijkheden van vaccinatieverhalen in gezondheidscommunicatie. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 41(3), 485-513. <https://doi.org/10.5117/TVT2019.3.004.SAND>
- Van Prooijen, J. W., Ligthart, J., Rosema, S., & Xu, Y. (2021). The entertainment value of conspiracy theories. *British Journal of Psychology*, 113(1), 25-48.
<https://doi.org/10.1111/bjop.12522>
- Woodside, A. G. (2010). Brand-consumer storytelling theory and research: Introduction to a Psychology & Marketing special issue. *Psychology And Marketing*, 27(6), 531–540.
<https://doi.org/10.1002/mar.20342>

Bijlage A

Complotnarratieven

1. Narratief 1 – Archetype: “De Goede Moeder” – Chronologische structuur.

“Ik weet nog goed hoe het allemaal begon. Mijn dochter was altijd een vrolijk en gezond kind. Maar toen ze anderhalf was, kreeg ze haar eerste vaccinaties. Binnen 24 uur sloeg alles om. Ze kreeg hoge koorts, raakte verward en het leek alsof haar energie verdween. De artsen zeiden dat het normaal was, dat dit er gewoon bij hoorde. Maar diep vanbinnen voelde ik als moeder dat er iets niet klopte. In de weken daarna verslechterde haar toestand. Haar gedrag veranderde dramatisch. Ze had woede-uitbarstingen, verlies van spraak en het leek alsof haar persoonlijkheid verdween. Ze was niet meer het kind dat ik kende. Toch bleef iedereen in mijn omgeving zeggen dat het toeval was. Elke dag hoopte ik dat het een fase was, dat ze zou herstellen. Maar er kwam geen verbetering. Het voelde alsof ik haar stukje bij beetje kwijt was. Als moeder voelde ik me machteloos, boos en vooral ontzettend alleen. Niemand leek mij serieus te nemen.

Ik begon te lezen, zoeken en luisteren naar andere ouders. En keer op keer hoorde ik hetzelfde verhaal. Gezonde kinderen die na vaccinaties gedragsveranderingen of gezondheidsproblemen kregen. Ik stuitte op informatie die me de adem benam – documenten, getuigenissen, statistieken die niemand leek te willen bespreken. Langzaam viel het kwartje: er is een systeem dat vooral zichzelf beschermt. Een systeem waarin farmaceutische bedrijven, overheden en medische instanties samenwerken, niet voor onze veiligheid, maar voor hun eigen belang. Een systeem dat weigert te erkennen dat vaccinaties schade veroorzaken. Toen ik opnieuw moeder werd, wist ik dat ik het anders moest doen. Mijn zoon kreeg geen enkele vaccinatie. Mensen verklaarden me voor gek, maar ik hield vol. En hij? Hij is gezond, vrolijk en ontwikkelt zich zoals je zou hopen. Als ik hem nu zie spelen in de tuin, voel ik elke keer weer een golf van opluchting. Ik weet dat ik de juiste keuze heb gemaakt. Ik vertrouw niet langer blind op een systeem dat de waarheid verzwijgt, terwijl kinderen de prijs betalen.”

2. Narratief 2 – Archetype: “De Goede Moeder” – Niet-chronologische structuur:

“Ik keek naar mijn zoon, spelend in de tuin, en voelde een golf van opluchting. Hij is gezond omdat ik hem niet gevaccineerd heb. Het was geen gemakkelijke keuze, maar een bewuste. Ik wist dat ik de juiste keuze had gemaakt. Toch ben ik niet altijd zo wantrouwend geweest. Dat veranderde pas na wat er mijn dochter gebeurde. Mijn dochter kreeg haar eerste vaccinatie toen ze anderhalf was. Ze was altijd een vrolijk en gezond kind, maar binnen 24 uur sloeg

alles om. Ze kreeg hoge koorts, raakte verward en het leek alsof haar energie verdween. De artsen zeiden dat het normaal was, dat dit er gewoon bij hoorde. Maar diep vanbinnen voelde ik als moeder dat er iets mis was. In de weken daarna verslechterde haar toestand. Ze had woede-uitbarstingen, verloor haar spraakvermogen en was niet meer het kind dat ik kende. Toch bleef iedereen in mijn omgeving zeggen dat het toeval was.

Ik begon te lezen, zoeken en luisteren naar andere ouders. En keer op keer hoorde ik hetzelfde verhaal. Gezonde kinderen die na vaccinaties gedragsveranderingen of gezondheidsproblemen kregen. Ik stuitte op informatie die me de adem benam – documenten, getuigenissen, statistieken die niemand leek te willen bespreken. Langzaam viel het kwartje: er is een systeem dat vooral zichzelf beschermt. Een systeem waarin farmaceutische bedrijven, overheden en medische instanties samenwerken, niet voor onze veiligheid, maar voor hun eigen belang. Een systeem dat weigert te erkennen dat vaccinaties schade veroorzaken. Ik vertrouwde niet langer blind op een systeem dat ons niet beschermt, maar misleidt. En dus koos ik bij mijn zoon anders. Geen vaccinaties. Geen spuiten zonder vragen. Hij is gezond, vrolijk en ontwikkelt zich zoals je hoopt. Elke dag zie ik wat het betekent om als moeder op je intuïtie te vertrouwen, zelfs als de wereld om je heen zegt dat je ongelijk hebt. Het heeft me veel gekost, maar ik zou het zo weer doen. Want ik wil geen deel meer zijn van een systeem dat de waarheid verzwijgt, terwijl kinderen de prijs betalen.”

3. Narratief 3 – Archetype: “De Wijze” – Chronologische structuur:

“Jarenlang heb ik onderzoek gedaan naar gezondheid, medicijnen en verborgen waarheden. Ik heb altijd gewerkt binnen de medische sector. Juist daarom schokte het me des te meer wat ik ontdekte. Het begon met een simpele vraag: waarom worden zoveel kinderen ziek na vaccinaties? Gezonde kinderen die na vaccinaties klachten kregen als koorts, verwardheid, minder energie en verminderd spraakvermogen. Maar ook gedragsveranderingen, zoals woede-uitbarstingen kwamen naar voren. Dit kan toch geen toeval zijn? Ik dook in de medische literatuur en wat ik vond was verontrustend: wetenschappelijke studies gefinancierd door farmaceutische bedrijven, belangverstrengeling, onvolledige data en statistieken die misleidend werden gepresenteerd. Wetenschappers die vragen stelden, werden weggezet als onprofessioneel of zelfs gevaarlijk. Sommige van hen verloren hun baan of werden publiekelijk belachelijk gemaakt. Dit is geen systeem dat ons beschermt, maar misleidt. Ik sprak met tientallen ouders. Moeders en vaders die hun kinderen na vaccinaties zagen veranderen. Gezonde peuters die plots neurologische symptomen kregen, gedragsproblemen ontwikkelde of zelfs hun spraak verloren. De patronen waren te duidelijk om af te doen als

toeval. Toch werden deze verhalen telkens weggezet als ‘anekdotisch’, emotioneel of onwetenschappelijk.

Toen ik als wetenschapper mijn bevindingen begon te delen in blogs, lezingen en video’s, sloeg de censuur toe. Artikelen werden verwijderd, video’s geblokkeerd, mijn naam werd besmeurd. Op sociale media kreeg ik waarschuwingen en werden berichten verborgen. Zelfs collega’s die mij eerst steunden, keerden zich af of zwegen. Vrienden namen afstand, collega’s bleven stil. Toch bleef ik doorgaan, want wat ik zag kon ik niet negeren. Dit gaat niet alleen over wetenschappelijke integriteit. Dit gaat over de gezondheid van kinderen. Het systeem weigert te erkennen dat vaccinaties schade veroorzaken, maar de waarheid laat zich niet onderdrukken. Als het systeem zichzelf blijft beschermen, dan moeten wij elkaar beschermen. Door vragen te blijven stellen. Door te blijven spreken. En door niet te vergeten dat wetenschap zonder twijfel geen wetenschap meer is.”

4. Narratief 4 – Archetype: “De Wijze” – Niet-chronologische structuur:

“Mijn naam werd besmeurd, video’s verwijderd, artikelen verdwenen van het internet. Toen ik als wetenschapper mijn bevindingen begon te delen via blogs, lezingen en sociale media, sloeg de censuur direct toe. Berichten werden verborgen, ik kreeg waarschuwingen en mensen die me eerst steunden, zoals collega’s of vrienden, namen plots afstand of zwegen. Toch wist ik: wat ik had ontdekt kon ik niet voor mezelf houden. Want dit gaat niet alleen over wetenschappelijke integriteit. Dit gaat over de gezondheid van kinderen. Het systeem weigert te erkennen dat vaccinaties schade veroorzaken, maar de waarheid laat zich niet onderdrukken. Ik werkte jarenlang binnen de medische sector en hield me bezig met onderzoek naar gezondheid. Juist daarom schokte het me des te meer wat ik ontdekte.

Het begon allemaal met een simpele vraag: waarom worden zoveel kinderen ziek na vaccinaties? Gezonde kinderen die na vaccinaties klachten kregen als koorts, verwardheid, minder energie en verminderd spraakvermogen. Maar ook gedragsveranderingen, zoals woede-uitbarstingen kwamen naar voren. Dit kan toch geen toeval zijn? De patronen herhalen zich. Keer op keer. Ik sprak tientallen ouders. Moeders en vaders die hetzelfde zagen gebeuren. En ik dook in de medische literatuur. Wat ik daar vond, was schokkend: onderzoeken gefinancierd door farmaceutische bedrijven, belangenverstrengeling, onvolledige data en misleidende statistieken. Wetenschappers die vragen stelden, werden genegeerd, belachelijk gemaakt of zelfs ontslagen. Kritiek werd afgedaan als onprofessioneel of gevaarlijk. De verhalen van ouders werden als ‘anekdotisch’ of ‘emotioneel’ weggewuifd.

Maar dat is niet eerlijk. En niet wetenschappelijk. Als de patronen zich blijven herhalen, dan moeten we kijken. Luisteren. Vragen stellen. Maar dat doet dit systeem niet. Dit systeem beschermt zichzelf. Ik geloof niet langer in een systeem dat twijfel onderdrukt in plaats van onderzoekt. Een systeem dat meer bezig is met reputatie dan met waarheid. De waarheid laat zich niet eindeloos onderdrukken. Als het systeem zichzelf blijft beschermen, dan moeten wij elkaar beschermen. Door te blijven vragen. Door te blijven spreken. Door te weigeren te zwijgen.”